

Хөдөө аж ахуйн хэлтэс

1921 оны 7 дугаар сарын 6-нд Монгол ардын намын Төв хороо, Ардын түр засгийн газар нийслэл хүрээнд ирж, засгийн бүх эрхийг Ардын түр Засгийн газрын мэдэлд авч, Засгийн газрыг өргөтгөн байгуулж, Богдын засгийн газрыг татан буулгаснаас хойш, Нийслэл хотын түр захиргаа байгуулах хүртэл, Нийслэл хүрээний дотоод хэргийг Дотоод яамнаас эрхлэж байв.

1923-1924 онд Ардын төлөөлөгчдийн хурал шат дараалан байгуулагдаж, үүгээр төрийн эрх барих хурал хэмээх Ардын төлөөлөгчдийн байгууллагын шинэ систем тогтжээ.

1923-1-13-нд Намын Төв Хорооны тэргүүлэгчдийн хурлаар нийслэл хотыг сайжруулах тухай хэлэлцэж, хотын захиргаа байгуулах, дүрэм хэмжээг тогтоохоор заажээ.

1924-3-7-нд Засгийн газрын 4-р хурлаар Нийслэл хүрээнд хотын захиргаа байгуулах, түүний түр зуурын дүрмийг баталжээ.

1924 оны 6-р сард засгийн газраас хотын захирагааг өөрийн биеэ даасан төсөв санхүүтэй болгох дүрмийг баталж, уг дүрмийг 1925 оноос эхлэн дагаж явуулахаар тогтоожээ.

1924-8-11-нд Нийслэл хүрээнд хотын захиргаа байгуулжээ.

1924-11-26-нд улсын анхдугаар Их хурлын 14-р тогтоолоор нийслэл хотын нэрийг Улаанбаатар хот гэж нэрлэхээр тогтоосон.

1925-12-11-нд Засгийн газрын 44-р хурлаар Хотын захиргааг жинхэнэ болгож, дүрмийг улсын бага хурлын тэргүүлэгчдэд явуулан батлуулахаар тогтоожээ.

1925-12-11-нд Улсын 2 дугаар Их хурлаар хотын захиргааны дүрэм дөчин есөн зүйлийг баталсан байна.

Хотын захиргааны гүйцэтгэх газар нь долоон тэргүүлэгчидтэй, түүний дарга, орлогч, нарийн бичгийн дарга нар нь товчоо болон бүрэлдэж байсан бөгөөд хэлтсүүд нь Ерөнхий хэлтэс, Ардыг гэгээрүүлэх хэлтэс, Ардын эрүүлийг сахих хэлтэс, Аж үйлдвэрийн хэлтэс /энэхүү хэлтэст санхүү, аж ахуй, тоо бүртгэх салбарууд хамаарагдаж байв/-тэй байхаар заажээ. Хэлтсүүд нь тухайн үеийн байдлаас өөрчлөгдөж байжээ. Албан газар, цэрэг, үйлдвэрийн хэлтсүүдтэй болсон байна.

1925 онд хотын захиргаа нь 6 хэлтэс, 104 орон тоотой байв.

Улсын 2 дугаар их хурлын шийдвэр болон Засгийн газрын 22 дугаар хурлын 7-р зүйлийг үндэслэн 1926-9-3-нд Засгийн газрын 35 дугаар хурлын 12 дугаар зүйлээр 1927-1-1-нээс эхлэн хотын захиргааны газрыг Дотоод яамны харьяанаас өөрчилж тусгай эрхтэй биеэ даасан газар болгохоор заажээ.

1930-11-14-нд Засгийн газрын 38-р тогтоолын 2-р зүйлээр олон аймаг, хот, сумдын дүрмийг шинэчлэн зохиож ирснийг зөвшөөрч улсын бага хурлын тэргүүлэгчдийн газраар батлуулахаар тогтоожээ.

1931-2-26-нд Засгийн газрын эрхлэх товчооны 10-р хурлын 5-р зүйлээр орон нутгийн захиргааг шинэчлэн өөрчлөх хувьсгалт түр хороодыг түр хороо гэж нэрлэхээр тогтоожээ.

1931-9-21-нд УБХ-ын тэргүүлэгчид, Засгийн газрын хамтарсан хурлын тогтоолоор Улаанбаатар аймгийн захиргааг гишүүд 11, орлогчдыг 5 хүнээр аймгийн захиргааны байгуулалтыг тэргүүлэгч, орлогч, нарийн бичгийн дарга, ерөнхий хэлтэс, цэргийн хэлтэс, хөдөө аж ахуйн хэлтэс, санхүүгийн хэлтэс, хотын нийтийн аж ахуйг эрхлэх хэлтэс, ардыг гэгээрүүлэх явдлын хэлтэс, Цагдан сэргийлэх явдлын хэлтэс, улсын хянан байцаах бүртгэлийг Эрхлэх товчоо зэрэг зохион байгуулалтаар тогтоожээ.

1931 оны 9 дугаар сарын 21-нд Улаанбаатар хотын тэргүүлэгчид, Засгийн газрын хамтарсан хурлаар, Төв аймаг, Улаанбаатар хотын захиргаа, нутаг дэвсгэрийг нэгтгэн төвлөрүүлж, “Улаанбаатар” хэмээх аймгийн захиргаа байгуулах, сонгуулийг мөн оны 10 дугаар сарын 1-нд хийхээр тогтоожээ.

1932-8-5 нд Сайд нарын Зөвлөлийн 7-р тогтоолын 11-р зүйлээр Улаанбаатар аймгийн захиргааны зохион байгуулалтыг

- 3-5 хүнтэй тэргүүлэгчид
- Малын ажил ба хадлан тариалангийн хэлтэс
- Хотын аж ахуйн хэлтэс

1932 оны 10 сард Улаанбаатар хотын захиргааг Төв аймагтай нэгтгэж Улаанбаатар аймгийн Захиргаа болгосон.

1933 оны Снз дахин шинэ дүрэм баталж УБХ-ын захиргааг СнЗ-д шууд харьяалуулан захирагдах засаг захиргааны нэгж болгосон. тэр жидээ хотыг 6 хороо болгож хороодын дарга нарт сумын даргын эрх үүргийг гүйцэтгүүлэв.

1933 оны 12 дугаар сарын 29-нд Сайд нарын Зөвлөлийн 42 дугаар тогтоолын 4 дүгээр зүйл ээр 1930 онд батлагдсан Улаанбаатар хотын захиргааны дүрмийг шинэчлэн баталж, эл дүрэмд хотын захиргаа нь Сайд нарын Зөвлөлийн шууд харьяалалд засаг захиргааны нэгж болохыг заасан бөгөөд бүтцийг нь:

Аж ахуйн хэлтэс 1936 онд Аж Үйлдвэрийн комбинтын дэргэд 7 хороог 21 хоринтойгоор байгуулсан.

1937 оны 2 дугаар сарын 13-нд Улаанбаатар хотын тэргүүлэгчид, СнЗ-ийн хамтарсан 4/2 дугаар тогтоолоор хотын захиргааг өөрчлөн “Нийслэл Улаанбаатар хотыг захирах яам” болгохоор тогтоосон байна.

1937 оны 2 сарын 5-нд СнЗ-ийн тогтоолоор Улаанбаатар хотын Захиргааны эрхийг өргөтгөн яамны эрх хэмжээнд хүргэж, хотыг захирах яам хэмээн нэрлэж яамны даргыг СнЗ-ийн жинхэнэ гишүүн болгожээ.

1937 оны 05 дугаар сарын 4-нд Улсын бага хурлын тэргүүлэгчдийн хурлаар Нийслэл Улаанбаатар хотыг захирах яамны дүрмийг баталсан ба үндсэн хуулийн дагуу нийслэл хотын яам нь хотын ба хороодын хуралаар батлагдахаар заажээ..

1937 оны 02 дугаар сарын 13- нд Сайд нарын Зөвлөлийн 2 дугаар хурал ,Улаанбаатар хотын Тэргүүлэгчдийн 4 дүгээр тогтоолоор 02 зүйлээр Улаанбаатар хотын захиргааг өөрчлөн "Улаанбаатар хотыг захирах яам" болгосон.

1937-4-23-нд Сайд нарын Зөвлөлийн 12 дугаар хурлын 4-р зүйлээр Нийслэл Улаанбаатар хотыг захирах яамны дүрмийг баталжээ.

Мөн яам нь Сайд нарын /Зөвлөлийн гишүүн байна гээд дотоод байгуулалтыг /

- Хотын байдлыг сайжруулах хэлтэс, энэ хэлтэст харьяалагдах

Тусгай дүрмээр хотын хэмжээнд дээр ажиллах газрууд

- Хотын прокурорууд

- Хотын шүүх таслах газар

- Хотын хоршооны байгууллагууд

- Хотын доторхи артель, нэгдэл, үйлдвэр, мал эмнэлгийн ажил явуулах удирдлага нөлөөг үзүүлнэ гэжээ.

1937-5-4-нд УБХ-ын тэргүүлэгчдийн хурлаар нийслэл Улаанбаатар хотыг захирах яамны дүрмийг баталжээ.

Мөн дүрмийн 4-р бүлэгт

Хот захирах яамны дотоод зохион байгуулалт нь

- Хот сайжруулах хэлтэс /орон сууцны тасаг, түлээ мод бэлтгэх газартай

1932 оны 8 дугаар сарын 22-нд Сайд нарын Зөвлөлийн 9 дугаар хурлын 3 дугаар зүйлээр Төв аймаг, Улаанбаатар хотын захиргааг салгаж байгуулахаар шийдвэрлэсэн юм.

1938 оны 04 дүгээр сарын 1-нд СнЗ-ийн хуралаар хот сайжруулах комиссын төслийг хэлэлцээд баталсан.

1939 оны 3 сард улсын 22 дугаар бага хурлын тогтоолоор “хотыг захирах яам” хэмээн нэрлэхийг “Улаанбаатар хотын захиргаа” хэмээн нэрлэх болсон.

1940 онд батлагдсан БНМАУ-ын үндсэн хуулиар “Улаанбаатар хотын бага хурлын тэргүүлэгчид” хэмээн тогтоосон.

1940-10-3-нд Сайд нарын Зөвлөлийн 50-р хурлын 8-р зүйлээр Улаанбаатар хотын хөдөлмөрчин ардын хурал ба хотын захиргааны дүрмийг баталжээ.

Мөн дүрмэнд хотын захиргааны дотоод зохион байгуулалтыг :

- Хот сайжруулах хэлтэс

- Аж ахуйн хэлтэс гэж тус тус байхаар тогтоожээ.

1952 оны 11 сарын 01-ээс Улаанбаатар хотын хөдөлмөрчдийн депутатуудын хурлын гүйцэтгэх захиргаа - хэмээх болсон.

1957-7-6-нд Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн 104-р зарлигаар үндсэн хуулийн зарим зүйлд өөрчлөлт оруулж аймгийн ба Улаанбаатар хотын хөдөлмөрчдийн депутатын хурлын гүйцэтгэх захиргаанд дор дурдсан хэлтсүүд байхаар тогтоожээ. Үүнд:

- Хөдөө аж ахуйн хэлтэс

1962 онд Ардын депутатуудын хурлын гүйцэтгэх захиргаа хэмээх болсон.

БНМАУ-ын АИХ-ын Тэргүүлэгчдээс 1965 оны 04 сарын 14-ний өдөр гаргасан 79 дүгээр зарлигаар хороодыг татан буулгаж, Улаанбаатар хотод Сүхбаатар, Октябрь, Ажилчин, Найрамдал, гэсэн 4 районыг байгуулсан.

1975-2-27-нд Сайднарын Зөвлөлийн 104-р тогтоолоор Улаанбаатар хотын захиргааны зохион байгуулалтыг дор дурдсанаар баталжээ.

е/ Хөдөө аж ахуйн хэлтэс

1978-9-11-нд Сайд нарын зөвлөлийн 294-р тогтоолоор Улаанбаатар хотын АДХ-ын гүйцэтгэх захиргааны орон тоог 102 нэгжээр, зохион байгуулалтыг

н/ Хөдөө аж ахуйг удирдах газар

о/ Аж ахуйн хэлтэстэйгээр баталжээ.

1989 оны 06 дугаар сарын 22-ний өдрийн Сайд нарын Зөвлөлийн 152 дугаар тогтоолоор Улаанбаатар Хотын Ардын депутатуудын хурлын Гүйцэтгэх захиргааны зохион байгуулалтыг дарга 1, нэгдүгээр орлогч 1, Орлогч дарга 1, /Нийгэм соёл эрхэлсэн, барилгын асуудал эрхэлсэн, орон сууц, нийтийн аж ахуй, хот тохижуулах эрхэлсэн/ хариуцлагатай нарийн бичиг 1 тус тус батлаад аппаратын бүтэцийг нь

Аж ахуйн хэлтэс

Улаанбаатар хотын Ардын депутатуудын хурлын гүйцэтгэх захиргааны харьяанд

Хөдөө аж ахуйг удирдах газар

1989 оноос өмнө аймаг, хотын хурал, гүйцэтгэх засаглал/ хоёр/ нь нэг даргатай байсан ба 1989 оноос хойш Монгол Улсын аймаг, хотын хурал биеэ даан /орон тооны бус/ даргатай, тэргүүлэгчидтэй болжээ.

1992 оны 25-р тогтоолыг үндэслэн Нийслэл хотын 4 районыг 6 болгож, Хотын АДХ-ын гүйцэтгэх захиргааг Нийслэл хотын Засаг даргын тамгын газар болгосон.